

بحث امشب در مورد قرابت معنایی و روش‌هایی که می‌توانیم این موضوع را در ذهن دانش آموز بیشتر بارور کنیم :

روش جدید:

① وجود آرایه های ادبی

وجود آرایه های ادبی در متون ادبی فارسی نوعی هنرمندی است یعنی مقصود شاعر در لفافه زیبایی هایی که خلق می کند ، کم میشه و شاید به این قصد مقصودشان لابلای این زیبایی را کم می کند که اثر ادبی خلق کند. حالا داوطلب کنکور در جلسه آزمون روی سوالات قرابت و معلمین هنگام تدریس و آموزش تست های قرابت و پاسخ صحیح یافتن باید برعکس شاعر و نویسنده متن عمل کند ، یعنی متن را خالی از عناصر زیبایی کند . وگرنه همچنان مقصود شاعر در لفافه کلامش کم خواهد بود.

اگر ملاک را کتب درسی آموزش و پرورش قرار دهیم دانش آموز اگر چه به سوالات قرابت پاسخ می دهد اما کمتر کتابی است که به معلم این فرصت را داده باشد که در فضای آموزشی کلاس به این موضوع بپردازد . اغلب ما گرفتار مسائل دیگری در کتاب های درسی ادبیات هستیم فقط یکی دو سال اخیر است که بحث قلمرو فکری ، این ها مطرح شده و قبلا اصلا نبوده پس بنابراین نتیجه می گیریم کسی که میخواهد به سوالات قرابت معنایی پاسخ صحیح تری بدهد لازمه اش حذف آرایه های ادبی است و این مقدور نخواهد شد مگر اینکه کسی آرایه را بشناسد تا بتواند ، حذف کند وقتی شناسد که نمی تواند حذف کند **قدم اول ، یادگیری آرایه های ادبی** است.

بعضی آرایه ها در قرابت معنایی تاثیر اساسی دارند و بعضی ها نقش چندانی ندارند آن هایی که خیلی مهمند تعدادی رو عرض می کنم :

○ **ارایه حسن تعلیل ، اسلوب معادله ، اغراق ، ایهام ، مجاز ، کنایه . استعاره مصرحه . تضمین . تلمیح و چند ارایه از این دست.**

اما برخی آرایه ها در رسیدن به مقصود شاعر در متون ادبی مانع ایجاد نمی کنند و دانستن یا ندانستن در پاسخ گفتن به سوالات قرابت معنایی مزاحم کار داوطلب کنکور نیست. مانند:

○ **ارایه های حس آمیزی . تشخیص . تضاد . تناقض . تصدیق . مراعات . تکرار . جناس . سجع . ترصیع . موازنه . نغمه حروف و...**

② بخش دوم قالب های شعری :

○ اینکه دانش آموز باید بداند که هر یک از قالب های شعر فارسی مثل : **غزل و قصیده** **مثنوی** **قطعه رباعی و دوبیتی و قالب های دیگر** از هر کدام از این ها برای بیان چه مقصودی ، برای بیان چه مضمونی ، برای بیان چه محتوایی ، استفاده میشود .

○ یعنی اگر دانش آموز در امتحان در کنکور بفهمد که این بیت، قطعه هست اولین چیزی که به ذهنش میاد مدح و هجا و سرزنی و انتقاد اجتماعی این حرفا میاد و این کمک میکنه و میان بری هست تا اینکه زودتر به مقصود برسه.

👉 نکته بعد اینکه دانش آموز بشناسه :

فردوسی حماسه سراسر و سعدی در بوستان، اخلاق را مدنظر داره یا مولوی در مثنوی و نظامی در مخزن مباحث عرفانی رو در دارد یا خسرو شیرین و لیلی و مجنون و ویس و رامین عاشقانه است.

وقتی دانش آموز این توان را داشته باشد که سر امتحان کنکور بفهمد که این شعر از مخزن اسرار هست خیلی به او کمک خواهد شد از مباحث عرفانی ذهنش رو خارج نکنه یا اگر شعری از خسرو شیرین بود از مباحث عاشقانه خارج نشه یا اگر شعری از بوستان بود در حوزه اخلاق فکر کند یا شعری اگر از شاهنامه فردوسی بود به حماسه فکر کنه و همه اینها کمک خواهد کرد تا او زودتر به طراح سوال دسترسی پیدا کند .

☑ پس در یک جمع بندی مباحث که تاکنون امشب عرض شد " آرایه ها و قالب ها " به اینکه کدام شعر مربوط به کدام شاعر هست کمک خواهد کرد تا اینکه زودتر به پاسخ صحیح برسیم . چون در کنکور استفاده از زمان و صرفه جویی در زمان و استفاده بهینه از زمان شده به او کمک خواهد کرد تا به مقصود برسد

👉 در یکی از این نشست ها عرض کرده بودیم روابط بین کلمات یعنی کلماتی که بعد از کسره هستند یا مضاف الیه هستن یا صفت هستن که در هنگام قرابت معنایی از آنها به عنوان مانع یاد می کنیم یا به آنها به عنوان مانع نگاه کنیم.

○ اگر چه همین نکته اخیری که عرض کردم در یافتن حتی نقش صحیح دستوری و یا یافتن نمودار صحیح هم خیلی کمک خواهد کرد بحث ما زبان نیست.

○ اینکه جمله ای که در زیر نمودار نوشته شده تمام کلمات بعد از کسره را حذف کنیم می بینیم هفتاد ، هشتاد درصد کلمات مانع کنار رفت شاید هم بیشتر.

○ عرض کرده بودیم که مضاف الیه و صفت حذف میشه . حال نکته در اینه که مضاف الیه و صفت حذف میشه جای خود اما اگر کلمه سمت راست که موصوف یا مضاف است اگر از اجزای اصلی جمله نباشد یعنی نهاد مفعول و مسند نباشه اونارو حذف می کنیم .

○ چه بسا **مضاف** ممکنه **قید** باشه یا **موصوف** ممکنه **قید** باشه یا خودش هم **صفتی** باشه .

○ عامل ارتباط بین کلمه ها در عبارت و متن چه شعر و چه نثر **فعل** هست . اگر فعل را از عبارت حذف کنیم نقش نهاد و مفعول و مسند و.. اگر ما فعل ها را در نظر بگیریم از یک دیدگاه دو حالت پیش میاد:

☑ گروه الف : برخی فعلا هستند که در معنی واقعی خود به کار رفته اند و هنگام معنی، خودشان را معنی می کنیم .

☑ گروه ب: فعل هایی هستند که در جمله به صورت کنایه به کار رفته اند.

نتیجه :

در گروه الف یعنی در گروهی که فعل ها در معنی واقعی و حقیقی به کار رفته اند در معنی هنگام معنی کردن دچار مشکل نمی شیم معنی شان ساده است و به دلیل همین سادگی موضوع سوال کنکور و یا قرابت معنایی نخواهد شد اگر چه ممکن است برای یادگیری مباحث دشوار تر مسیر خوبی باشه اما خودشون نمیتونن سوال باشن .

مانند بیت زیر:

ما نگوییم بد و میل به ناحق نکنیم

جامه کس سیه و دلخ کس ازرق نکنیم

این ها چندان از پشت صحنه ی ذهن حافظ سخن نمیگه به نظر میرسه انچه شاعر بر زبان داره قصدش هم همونه.

اما این بیت :

آسمان کشتی ارباب هنر می شکند

تکیه آن به که بر این بحر معلق نکنیم

○ که در اینجا کشتی شکستن یا تکیه کردن در معنی واقعی خود نیست معنی کنایی دارد بنابراین برای یافتن مقصود نیاز به تلاش بیشتری داریم و همین سبب پیچیدگی مقصود شاعر است. که رفتن از این پیچ و خم های ذهن شاعر و برای رسیدن به مقصود و در نهایت رسیدن به مقصود طراح سوال و گزینه صحیح تلاش بیشتری میخواد .

نگاهی از این زاویه به گزینه ها یعنی توجه به فعل هم میتونه راهگشا و ما را به مقصود نزدیک کند .

ما نگوییم بد و میل به ناحق نکنیم   جامه کس سیه و دلخ ازرق نکنیم

حافظ ار خصم خطا گفت نگیریم بدو   ور به حق گفت جدل با سخن حق نکنیم

فعل مصرع دوم در قالب مصدر بخواد بیان بشه : **گفتن گرفتن**

○ معنی کنایی فعل دوم: **مجازات کردن ، بازخواست کردن**

پس نتیجه می گیریم: 🍌 که فعل دوم فعل ساده نیست که دانش آموز در نشست کنکور سریع به این نتیجه برسد اگرچه فعل ۱ به زبان بسیار ساده گفته شده.

رقم مغلطه بر دفتر دانش نزنیم

سر حق بر ورق شعبده ملحق نکنیم.

○ غلط گرفتن

○ ایراد گرفت

○ معنی کنایی فعل مصرع دوم: **نسبت دادن. قضاوت نابجا نکنیم.**

☑ گاهی آرایه ها مانع هستند ، مثلاً استعاره مصرحه.

به مثال توجه کنید:

اگر از این منزل ویران به سوی خانه روم

دگر آنجا که روم عاقل و فرزانه روم

به نظر شما کدام کلمه می تونه استعاره مصرحه داشته باشد؟ **منزل ویران . استعاره از دنیا .**

☑ پس استعاره هم سنگ فعل های کنایی در دریافت مقصود شاعر هست.